REDACȚIUNEA, Administrațiunea și Tipografia *Brașov*, piața mare *nr. 30.*
Scrisori nefrancate nu se primesc.— Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE se primesc la Administrațiune în Brașov și la următórele BIROURĂ de ANUNȚURĂ: în Viena: la N. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik. în Budapesta: la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seriă garmond pe o colónă 10 bani pentru o publicare. — Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seriă 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXIV.

„GAZETA“ iese în fiăcare di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria: Pe un an 24 cor., pe șése luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. N-rii de *Duminecă 2 fl.* pe an.
Pentru România și străinătate: Pe un an 40 franci, pe șése luni 20 fr., pe trei luni 10 fr. N-rii de *Duminecă* 8 franci.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov *Administrațiunea*, Piața mare. Têrgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe 6 luni 12 c., pe trei luni 6 coróne. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 218. Brașov, Miercuri 3 (16) Octomvrie. 1901.

Grupulețul slovac.

Din alegerile dietale, ce s'au terminat dilele aceste, a eșit la ivélă, după-cum scim, un grupuleț nou de deputați, pe care foile guvernului îl numesc cu óre-care predilecțiă grupul nou alesilor deputați ai naționalităților. Acești cinci deputați slovaci au fost aleși pe basa cunoscutului program de acțiune al Slovacilor. Ca conducĕtor al micului grup slovac, e privit deputatul Francisc Veselowsky, advocat și president al băncei poporale slovace din Tyrnau. Din causa acésta un raportor al diarului „Magyar Hirlap“ din Budapesta l'a visitat pentru a-l interviewa.

Găsim a fi de interes sĕ redăm și noi în esență acésta convorbire. Premitem însĕ, că cele raportate de fóia maghiară guvernamentală trebue luate cu reservă, mai ales că numitul deputat a declarat, că încă n'a conferit cu soții sĕi de principiu, deci și-a făcut el însu-și reservele sale dela început.

Deputatul Veselowsky a făcut, după afirmarea raportorului fóiei maghiare, următórele împărtășiri: Inainte de tóte a vorbit despre verosimilitatea, că la grupul slovac se va alătura și Sêrbul, ales la Török-Becse, și că și Sașii vor ține cu Slovacii în cestiunea naționalităților. In fine și-a esprimat speranța — și acésta ni-se pare cam straniu — că și deputații partidei catolice și a partidei liberale (!) aleși în cercurile slovace vor ține cu ei. A accentuat apoi, că principiul de căpeteniă al lor este esecutarea legei naționalităților.

Grupul ar cuprinde probabil prin augmentarea sperată 15—17 deputați. Este întrebare însĕ, dice, décă Sașii vor ține în adevĕr cu Slovacii.

Despre aceea cum își închipuesce în împrejurările de față realisarea principiului de a-se esecuta legea de naționalitate, n'a dis deputatul slovac nimic. S'a mărginit numai a accentua, că Slovacii „speréză“ a-și ajunge ținta prin atingere multiplă cu factorii din dietă. „Vor cunósce, dice, direcțiunile și principiele nóstre și vor înțelege, că postulatele nóstre sunt drepte, căci Ungaria nu este o țéră națională unitară, ci locuită de diferite naționalități“.

După acésta declarare, mai mult decât optimistă în raport cu stările reale, Veselowsky a amintit și postulatul revisuirii legilor bisericesci politice și a legei asupra neconfesionalității, pe care Slovacii l'au primit din programul partidei poporale. Stăm, dice, mai aprópe de partida poporală.

Trecênd la cestiunea limbii, dice, că partida sa încă n'a luat o posițiă definitivă cu privire la limba maghiară, dér ei sunt de părere, că limba maghiară are sĕ fiă aplicată în parlament și în guvernul central. In celelalte afacerĭ de administrațiă, justițiă și școlare, ca și în viața socială, Slovacii cred, că e la loc limba lor maternă mai ales în cercurile locuite de Slovacĭ. In ce privesce „limba statului“, dice că e o espresiune neesactă, dér după-ce esistă o lege despre acésta, ea trebue sĕ fiă acceptată (!).

Raportorul ungur a devenit în urma acestor declarărĭ tot mai îndrăsnet și a întrebat pe noul deputat slovac, décă nu crede, că „deputații slovacĭ ai naționalităților“ se vor puté fusiona cu partidul poporal maghiar? Veselowsky sĕ fi rĕspuns: nu-i eschis, ca Kollar și eu sĕ întrăm în partidul poporal și acésta din causă, că programele partidului poporal și a partidului slovac naționalist sunt identice (!!)

Tóte, sĕ fi adaus Slovacul, atêrnă dela cum va procede partidul poporal, și dela aceea în ce mĕsură va sprijini el interesele poporului slovac. Décă partidul poporal rĕmâne unilateral național și nu va urmări o direcțiune generală politică, ér față cu Slovacii va procede ca în cei 2—3 anĭ din urmă, atuncĭ Slovacii nu vor întra în el. Décă însĕ va reveni la programul lui originar și va lucra credincios în sensul lui, atuncĭ nu e eschis ca Slovacii sĕ devină membrii ai acestui partid.

Aicĭ conversația și-a ajuns culmea în tóte privințele și décă s'ar adeveri împărtășirile fóiei maghiare, am trebui sĕ ne înspăimêntăm de optimismul, cu care noii „deputați ai naționalităților“ umblă sĕ se arunce peste cap în valurile furióse ale vieții de partid maghiare.

„Liturghia maghiară“.

Nu s'a audit de cât-va timp nimica de mișcarea produsă și alimentată în mod artificial pentru introducerea liturghiei maghiare în biserica greco catolică din Ungaria.

Ultimul act mai însemnat al comitetului permanent instituit pentru sprijinirea acestei mișcărĭ fusese înjghebarea unui pelerinagiŭ, care, sub conducerea episcopilor rutenĭ dela Muncaciu și Eperjes, a presentat anul trecut Papei dela Roma un memoriu.

In acest memoriu, pe care se dice, că l'ar fi iscălit 134.527 de credincioși „grecocatolicĭ maghiarĭ“, inițiatorii mișcării se sforțéză a dovedi, că „Maghiarĭ de ritul rĕsăritean“ ar fi esistat în țéra acésta încă dela începutul încreștinării Maghiarilor.

Cu acest argument istoric pe de o parte și cu invocarea canónelor disciplinare orientale pe de altă parte, după carĭ redactorii memoriului afirmă, că în biserica orientală liturghia în tóte părțile se sevîrșesce în limba poporului, — inițiatorii mișcării cer dela Papa, sĕ ridice limba maghiară la rangul unei limbĭ liturgice și sĕ o instaleze în altarele „Maghiarilor grecocatolicĭ“.

Dilele acestea a apărut o carte comemorativă, cuprinzênd istoricul mișcării și descrierea pelerinagiului din Roma, împreună cu memoriul ce l'au presentat lui Leone XIII.

Aprópe tóte diarele maghiare celebréză apariția acestei cărți cu imnuri de laudă în articole de fond, cerĕud cu impetuositate ascultarea rugămintelor esprimate de membrii pelerinagiului. „Guvernul, opinia publică, episcopatul maghiar catolic, Regele apostolic“, toți factorii mai însemnați în fine — după părerea diarelor maghiare — ar trebui sĕ pună umĕrul, ca sĕ înduplece pe Papa, sĕ acordeze liturghia maghiară.

Se scie, că Papa a dat la timpul sĕu un rĕspuns evasiv, „că va cercetа lucrurile“ și nimic mai mult.

Cestiunea liturghiei maghiare ne interesézĕ și pe noi de aprópe, pentru-că deși mișcarea actuală îi privesce direct numai pe Rutenĭ și dintre aceștia mai ales pe cei dela Hajdu-Dorog și împrejurimĭ, totuși nu putem tăinui, că pe la periferiile dieceselor de Gherla și Oradea-mare esistă mai multe parochii române greco-catolice, ér în Secuime atât gr. cat., cât și gr. or., parochii, unde numai liturghia se celebréză în limba română, ér contactul preotului cu parochienii sĕi se face în limba maghiară. Aceste parochii române sunt primejduite de a fi atrase și ele în vîrtejul mișcării pentru liturghia maghiară, ceea-ce ar avé consecințe incalculabile și ar produce o învălmășélă, de care noi astădi abia ne putem da sémă.

Credincioșii din numitele parochii posed încă conscienția rassei lor și îți spun la orĭ-ce ocasiă, că sunt Românĭ.

Ei nu pot fi învinuiți, că în mediul, în care au trăit atâția anĭ, și-au perdut criteriul cel mai însemnat al ființei lor naționale, limba, — dér e de lăudat rîvna lor, cu care se alipesc și acuma de limba liturgică română și stăruințele, ce le pun în aplicare cei mai cu dare de mână, de a-și trimite copiiĭ la școlĭ românescĭ.

Foile maghiare susțin cu îndrăsnéla proprie ómenilor desperați, că acești Românĭ nu sunt Românĭ maghiarisați, ci Ma-

---

FOILETONUL „GAZ. TRANS“.

(16)

Coresi scriitor séu tipograf?

Un capitol din istoria primelor începuturĭ de literatură cultă națională la Românĭ.

— Fine. —

Orĭ-cum ar fi, e la tot casul de importanță sĕ scim, ce părere avea *Coresi* însu-și despre opera sa literară, ce valóre atribuia activității sale nu de tipograf, ci de scriitor, de autor bisericesc, căcĭ ceea-ce credea Coresi despre sine, era reflexul opiniunei generale dominante în cercurile culturale contimporane.

Caracteristic și semnificativ e în punctul acesta isbitorul contrast între *umilința smerită*, în care se înfățișézĕ diaconul Coresi însu-și cu propriele-i cuvinte ca tipăritor al textelor *slavone* bisericescĭ, și între *înalta conscințĕ de sine* și *mândria* — am putea dice — *suverană*, ce respiră din epilógele tipăriturilor sale *românescĭ*.

„Eu *păcătosul* diacon Coresi am scris scótă sfântă carte, ce sĕ chiama Psaltire“ — se dice cu o caracteristică smerenie în epilogul slavonesc al Psaltirei slavone tipărite în 1577.

Aceași umilită declarațiune o cetim și în Sbornicul slavonesc (II) 1568, Octoichul slavonesc, 1574 și 1575, și o vedem repetându-se apoi în triodul slavonesc 1578 și în Sbornicul slavonesc 1580 („Eu *păcătosul* și *ticălosul*, ce mĕ numesc între ómenĭ Coresi diaconul“) și în fine în Evangheliarul slavonesc 1583.

In vĕdit contrast cu epilógele acestor tipăriturĭ slavone ale lui Coresi, stă epilogul românesc al Psaltirei slavo-române tipărite de Coresi în același an (1577), ca și psaltirea slavonă menționată mai sus.

„Cu mila lu Dumnezeu, eu diaconŭ Coresi, deaca văzuiŭ, că mai toate limbile aŭ cuvântulŭ lu Dumnezeu în limba [lor], numai noi Românii n'avămŭ... dereptŭ aceaia, frații miei, preuților, scrisu-v'am aceste psăltirĭ cu otveatŭ,... să vĕ fie de înțelegătură, și grămăticilorŭ, și vĕ rogŭ, ca frații miei, să cetițĭ și bine să socotițĭ, că veți ve[dea î]nși-vĕ, că e cu adevĕrŭ“.

Acesta este făimosul epilog coresian al psaltirei din 1577, ca cuprins o formă mai desvoltată a epilogului primei ediții românescĭ a psaltirei din 1570.

„Cu mila lu Dumnezeu eu diaconŭ Coresi...“ este dis *în stil înalt suveran*, care ne amintesce formula introductivă de întitulare, ce o întâlnim numai în actele domnescĭ emanate dela voevozii celor două principate românescĭ, formulă, ce diaconul Coresi o cunoscea nemijlocit tocmai din epilógele tipăriturilor slavone, edate de principii Țĕrii Românescĭ.

E glasul unei suverane conscințe, ce rĕsună din acest epilog românesc al lui Coresi, și e natural sĕ fiă așa.

Ca tipăritor de cărți slavone, diaconul Coresi se înroléză în șirul celorlalți tipografĭ contimporanĭ ai sĕi, considerați ca nisce oneștĭ, dér simplii muncitorĭ în serviciul bisericei, fără vre-o atribuțiune distinctivă scientifică-literară a activității lor tipografice. A fi fost tipograf de cărți slavone pe timpul diaconului Coresi nu era cine scie, ce lucru mare. Au fost astfel de tipografĭ la Românĭ și înaintea diaconului Coresi, ca d. e. Macarie în Țéra Românéscă (Tîrgoviște), séu contimporanĭ de ai lui Coresi, ca d. e. Lorinț Diac (Alba-Iulia), menționat ca culegĕtor-tipograf al unui Evangheliar slavonesc 1579, séu Tudor Diac, indicat ca colaborator al lui Coresi la tipărirea Evangheliarului românesc 1560—1561 și al Evangheliarului slavonesc 1562, Brașov. Alt colaborator al lui Coresi e menționat sub numele Mânăilă.

Ce-l ridică pe Coresi din șirul acestor modeștĭ culegĕtorĭ tipografĭ?

A fi inițiat pentru prima-óră tipărirea de cărți românescĭ și mai presus de tóte a fi întocmit printr'o seriósă muncă literară textele românescĭ recerute pentru un us și aplicațiune mai generală în biserica românéscă, și a fi fost *singur* pe acele vremurĭ „mestĕrŭ învățatŭ într'acestŭ lucru“, — acésta este, ce-l ridică și-l distinge pe diaconul Coresi de toți contimporanii sĕi, tipografi la Românĭ, ér conscința acestei escepționale și estraordinare posițiunĭ o vedem manifestându-se *expressis verbis* în tóte notițele autografe, ce însoțesc tipăriturile românescĭ ale diaconului Coresi.

Ér décă în prefața Evangheliei cu învĕțătură din 1581 cetim frasa: „dreptŭ aceiași noi *greșiții* și *nedestoinicii* și *ticăloșii*, carii ne-amŭ truditŭ aicea, noi ne rugămŭ... să nu blăstemați...“ — cunoscênd precedențele și genesa acestei cărți, în pasagiul citat trebue sĕ vedem nu o înfrângere a mândriei diaconului Coresi, ci un fel de

ghiarĭ romanisaţĭ şi mai ales pe basa acésta militézĕ pentru liturghia maghiară.

Apoi, sĕ ne ierte domnii şoviniştĭ sĕ le citĕm numai un esemplu, din care va puté vedé chiar şi un orb, că nu ceea-ce afirmă dênşii, ci tocmai contrarul este adevĕrat.

In Hajdu Dorog, centrul de astădĭ al mişcării liturgice maghiare, pe lângă Rutenii astădĭ maghiarisaţĭ, esistau încă pe la începutul secolului XIX mai multe mii de Românĭ, carĭ au dispărut în câte-va decenii cu desăvîrşire.

In şematismul diecesei Muncaciului pe anul 1816 găsim următórele: ***Dorogh***, opp. Hajdonicale. Parochus pro **parte valachica** D. Bas. Szabó, in Matre gr. rit. cath-*2014.*

In şematismul dela 1829 mai este amintire de Românĭ, de paroch însĕ nu mai e vorbă. Ér în şematismul dela 1847 despre Românĭ nicĭ nu se pomesce. Va sĕ ţică în trei decenii au fost înghiţiţĭ 2014 suflete de Românĭ „ad majorem Hungarorum gloriam“. Cine scie, décă acel Szabó Jenö, care astădĭ este preşedintele comitetului permanent al mişcării liturghice, nu este vr'un nepot de al lui Vasile Szabo, care la 1816 era parochul Românilor la Dorogh!

Mai departe găsim în şematismul dela 1829 în *Bököny* 1385 greco-catolicĭ, în *Gelse* 1064, în *Fejértó* 1820, *Biri* 515, Nagy Kálló 1965, *Kálló Semjeny* 688, Napkor 470. In tóte aceste comune găsim pe lângă limba ruténă şi limba română. Dela mijlocul secolului însĕ nu se mai pomenesce de limba română*).

Étă dér, că procesul desnaţionalisării Românilor se póte urmări pas cu pas şi prin acésta se póte resturna afirmaţia cutezătóre a promotorilor limbei liturghice maghiare, că acei gr. catolicĭ ar fi fost Maghiarĭ ab origine.

Nu voim sĕ întrăm în discuţiunea cestiunei, décă canónele bisericei orientale prescriu întrebuinţarea limbei poporului in liturghie, constatăm numai după Dr. Gihr („Das heilige Messopfer“ Freiburg i B. 1887. pg. 305 nota), că între cele 12 limbĭ liturgice, întrebuinţate atât în biserica apusénа, cât şi cea răsăriténă unită cu Roma (latina, gréca, syriaca, chaldeica, arabica, ethiopica, glagolitica, ruthéna, bulgara, armenésca, coptica, românésca) nicĭ una nu este limbă poporală viuă, afară de cea românéscă. Prin urmare argumentul liturghiştilor cu canónele răsăritene par a fi tot aşa de şubrede, ca şi invocarea istoriei.

Orĭ cine póte vedé aşa-dér, că mişcarea liturghică maghiară îşĭ are rădăcinile în spiritul şovinist, care a inventat un nou mijloc şi póte cel mai puternic de maghiarisare, biserica, după ce cu colonisările au dat faliment, ér cu „kulturegylet“-urile, şcólele şi tóte celelalte mijlóce artificiale de a-şĭ înmulţi némul, nu pot produce efectul dorit cu celeritatea contemplată de creerii lor înferbîntaţĭ.

Le trebue şoviniştilor un cuiŭ al lui Pepelea printre popórele de ritul răsăritean, ca sĕ pótă continua cu ingerinţele lor şi pe un teren, unde până acuma nu îndrăsniseră a se arunca. Atâta şi nimic mai mult. Tóte celelalte argumente sunt beşicĭ de săpun, întocmai ca şi accentuarea importanţei rassei maghiare în catolisarea Orientului.

Lucrurile acestea trebue sĕ fiă cunoscute şi la Roma şi de aceea cei doi episcopĭ rutenĭ, carĭ s'au pus în fruntea pelerinagiului de anul trecut de sigur sunt consideraţĭ acolo, ca nisce instrumente inconsciente în mânile unor şoviniştĭ, pe carĭ nicĭ interesul mântuirei sufletescĭ a credincioşilor, nicĭ dragostea bisericei nu i-a determinat sĕ iniţieze o asemenea mişcare, ci pur şi simplu rîvna maghiarisării.

Comitetul permanent al mişcării liturgice nu este, decât o sucursală a vr'unui „kulturegylet“.

Delaletca.

*) V. „Observatoriul“ Nr. 22. 1879.

Voce rusésсă despre Austro-Ungaria

Marele ţiar rusesc *„Petersburgskija Viedomosti“* publică sub titlul *„Austro-Ungaria — ca stat federativ“* un articul din pana vestitului panslavist *Durnowo*, despre care se scie, că stă în conexiunĭ cu cercurile guvernului din Petersburg. Numitul ţiar avênd caracter semi-oficios, credem a fi de interes, sĕ dăm articulul din cestiune în estras.

După unii publicişti — ţice Durnowo — Rusia şi Francia ar trebui sĕ vegheze asupra intregităţii Austro-Ungariei, orĭ-ce s'ar întêmpla în acésta monarchiă, căcĭ nu se póte permite, ca Germania sĕ se întărescă în paguba monarchiei. Ar trebui prin urmare, ca Rusia sĕ pórte rĕsboiŭ cu Germania pentru a apĕra Austro Ungaria.

Nu 'ncape îndoiélă, că nu este în interesul Rusiei ca Germania sĕ se întărescă, pre cum de altă parte n'ar fi echitabil din parte ruséscă, décă noi am împiedeca unirea seminţiilor germane. chiar décă acésta s'ar întêmpla în paguba Austriei....

Incât privesce *unirea Slavilor* din monarchia austro-ungară—eu *nu cred*, că acésta s'ar puté face. Dibăcia politicei austriace şi atitudinea Vaticanului ţine în continue frecărĭ pe Slavii din Austria şi Ungaria: Croaţii contra Sêrbilor, Polonii contra Rutenilor etc. Slavonia şi Voinodina, Bănatul vestic, Bocca di Cattaro, Bosnia şi Herţegovina cu Sêrbii lor nicĭ-odată nu se vor alătura la o Croaţiă mare, la drépta căreia va sta Austria rom. cat. Numai Sêrbii amintitelor teritorii (cam 3 milióne), mai departe *Românii*, carĭ în monarchiă sunt mai multĭ de 3 milióne, apoi Rutenii din Galiţia, Ugria şi Bucovina (cam 3,850,000) s'ar puté uni.

Şi decă s'ar realisa federaţiunea austro-ungară, óre cine va juca în ea rolul principal? În primul rênd Germanii, carĭ sunt mai multĭ de 10 milióne, apoi Maghiarii cu Slavii maghiarisaţĭ (cam $6^1/_2$ milióne) Jidovii (cam 2 milióne), Polonii la carĭ s'ar alătura şi Slovacii, şi în fine Cehii. Sêrbii, Rutenii şi Românii ar rĕmâne în minoritate, sórtea lor în loc de a-se îmbunătăţi, s'ar înrĕutăţi.

Cu Germanĭ nu trebue sĕ ne aliăm, dér nicĭ sĕ ne înduşmănim. Germania are drept la unirea naţiunei germane, tot aşa ca noi la unirea naţiunei rusescĭ. Nu Germania este causa tratatului din Berlin, căcĭ nu ea s'a obligat în 1876 la cedarea Bosniei şi Herţegovinei, nu Germania a redactat tratatul dela San Stefano, care a făcut ca în Berlin representanţii Greciei, Serbiei şi României sĕ protesteze contra Rusiei....

Articolul spune mai departe, că rĕsboiul dela 1877/78 a fost purtat numai în favorul ortodoxilor (?) şi că Rusiei i-ar fi stricat mult acel rĕsboiŭ. Continuând ţice:

Misiunea nóstră istorică (!) n'o putem îndeplini în Orientul ortodox, decât prin drept şi dreptate, aşa ca sĕ nu împărtăşim de privilegii pe nicĭ o naţionalitate din Balcanĭ. Chiămarea nóstră este a garanta pacea — ér nu a aţiţa pasiunile — şi nu numai Bulgarilor, pentru că sunt Slavĭ şi pentru-că noi i-am liberat, pe când *Grecii şi Românii s'au liberat ei înşişĭ.* A sprijini pretensiunile Bulgarilor la Tracia şi Macedonia, ar însemna sĕ ridicăm asupra nóstră bănuiala de a fi provocat un rĕsboiŭ fratricid, orĭ a lăsa întréga Peninsulă-balcanică pradă Austro-Ungariei.

Articolul se sfîrşesce provocând pe Austro-Ungaria sĕ dea de bună voie Bosnia şi Herţegovina, căcĭ altfel la dorinţa Rusiei i-ar veni cam greu sĕ o facă.

Din congregaţia comitatului Caraş Severin.

(Fine.)

Intre obiectele, carĭ s'au discutat în adunarea comitatensă din Lugoş, au mai fost cestiunea *islazelor* şi cestiunea *şcolară.*

In *cestiunea islazelor* a luat cuvêntul membrul român Dr. G. *Dobrin*, declarându-se nemulţumit cu regularea pusă la cale, fiind-că prin ea islazele se declară comunale, adecă avere comunală, pe când sciut este, că comuna politică nu a căpĕtat avere dela organisatorii graniţei şi nicĭ nu şĭ-a câştigat mai târdiu o ast-fel de proprietate. La fine d-l Dobrin cere, ca prin o anchetă sĕ se studieze mai dinadins natura de drept a islazelor şi apoi prin congregaţiune sĕ intervină vice-şpanul la guvern, ca în cas de lipsă legislaţiunea sĕ stabilescă prin o lege potrivită dreptul de proprietate a împământeniţilor asupra islazelor.

D-l C. *Brediceanu* luând éră-şĭ cuvêntul spune, că nu e mulţumit cu enunciaţiunile din raportul vice-comitelui privitóre la învĕţământ, în special la învĕţământul confesional. In raport adecă se amintesce cu laudă resultatul învĕţământului în şcólele de stat şi comunale şi se ţice de altă parte, că învĕţământul la şcólele confesionale nu corespunde recerinţelor. Pe când dincolo se laudă zelul „patriotic“, dincóce omite a constata zelul patriotic, ceea-ce constitue o acusă mascată de nepatriotism.

Oratorul protestéză energic în contra acestei *însinuărĭ* şi declară, că Românii din acest comitat n'au lipsă sĕ înveţe patriotism dela cei-ce au fost importaţĭ în comitat, carĭ trăesc din sudórea Românilor şi carĭ pas de pas urmăresc *maghiarisarea.* „Décă maghiarisarea e patriotism, atuncĭ voie cătră acel patriotism n'am avut, nu avem şi nu vom avé“. Nu de zelul orĭ nezelul, nu de sporiul orĭ nesporiul învĕţământului în şcólele confesionale susţinute de biserice creştine române îi dóre pe adversarĭ capul, ci îi ustură faptul, că în şcóla confesională Românii vĕd adevĕratul învĕţĕmênt, cultivarea iubirei de limbă şi naţiune şi întărire în sentimentul religioso-creştin. Numai prin învĕţĕmêntul în limba maternă se póte sădi în elevĭ elementele învĕţĕmêntului şi a-i conduce la o desvoltare sănĕtósă şi firéscă, ér nu prin omorîrea intelectului cu bocănelĭ în limba maghiară. Nu esistă copilaş român, care sĕ crédă, că Dumneḑeu îl ascultă, décă îl agrăesce alt-fel, decât cu „Tatăl nostru carele eştĭ în ceriurĭ“. Drept conclusiune respinge cu indignare părţile respective din raportul vice-şpanului.

Adunarea s'a continuat şi sfîrşit Vinerĭ.

Din străinĕtate.

Pressa ruséscă şi noul tarif vamal german. *„Nowoje Wremja“* din Petersburg, se ridică din nou în contra politicei vamale germane. Ţice, că bărbaţii de stat ai Germaniei sunt nisce grandomanĭ, carĭ cred, că décă Germania caută sĕ obţie numai pentru ea avantagii şi sĕ lovéscă în celelalte state, acestea din urmă totuşĭ vor considera ca o favóre deosebită şi ca o onóre de-a merge umĕr la umĕr cu grenadirii din Pomerania. — *„Rossija“*, un ţiar rus tot aşa de influent, spune, că a sosit sfîrşitul triplei alianţe, şi continuă astfel: „In tot casul e îndoios, că Austro-Ungaria şi Italia vor reînoi alianţa pe basa tarifului proiectat de Germania; e ridicol a încheia un tratat în faţa unui rĕsboiŭ vamal, căcĭ atât Austro-Ungaria, cât şi Italia nu pot rĕspunde tarifului vamal german prin alt-ceva, decât prin boicotarea importului german. Décă însĕ Germania va ceda aliaţilor ei, de voiă de nevoiă, va trebui sĕ cedeze şi Rusiei. In cas contrar, Rusia prin taxele sale vamale va închide graniţa produselor industriei germane“.

Serbia şi Rusia. Din *Viena* se telegrafézĕ: In cercurile oficiale de aci a produs o impresiă fórte neplăcută recentul discurs al Regelui Serbiei la Niş. Regele Alesandru, adresându-se primarului a declarat, că e o fericire pentru el, că i-a fost dat sĕ se alipéscă la politica puternicei Rusie. Austro-Ungaria trebue sĕ interpreteze aceste vorbe ale suveranului Serbiei, ca o manifestaţiă anti-austriacă.

Colonia Cap în plină rĕscóla. Scirĭ sosite din *Bruxella* spun, că *întrégă colonia Capului e în plină rĕscóla.* Mai mult de 20,000 Olandesĭ au prins armele şi au trecut pe partea Burilor. Intr'aceea s'a proclamat starea de asediu în tótă colonia, ceea-ce dovedesce eclatant, că lucrurile merg rĕu pe partea Angliei. Pe când se întêmplă acestea *Kitchener* lasă sĕ fiă esecutaţĭ comandanţi burĭ, carĭ îi cad în mânĭ. Aşa d. es. a fost esecutat în Middluburg comandantul bur *Lotter.* A mai fost prins şi comandantul bur *Scheeper.*

Turburărĭ în Albania. Albanesii din *Elbasan* sunt de câte-va ţile într'o mare fierbere. Prin diferite cartiere au fost ciocnirĭ între armata turcă şi rebelĭ. La Elbasan majoritatea locuitorilor sunt Albanesĭ. Acum câte-va ţile, Albanesii au afişat pe ziduri un manifest, prin care cer puterilor strĕine sĕ intervie, ca sĕ se recunóscă limba albanesă ca limbă oficială şi în acelaşĭ timp sĕ se înlocuéscă funcţionarii turcĭ cu Albanesĭ. Muteşeriful, rudă cu Kiazim-Bey, ministrul Turciei în Bucuresci, a dat ordin sĕ se rupă manifestele şi sĕ se aresteze rebelii recalcitranţĭ.

Rusia şi Anglia în Persia. Ţiarele englese provócă guvernul sĕ ia o atitudine mai hotărîtă faţă de acţiunea Rusiei de-a usurpa influenţa englesă în Persia. Se crede, că ministrul de esterne va da instrucţiunĭ ambasadorului Angliei la Petersburg, sĕ facă representaţiunĭ la guvernul rusesc contra încălcărilor în preparaţiune. Rusia însĕ e decisă sĕ nu ţină cont de pretenţiunile englese.

---

uşóră penitenţă, după ce la prima ediţiune a Cazaniei (circa 1564) procedase cu o vĕdită temeritate, întroducênd în cartea sa fără reservă cel mai pronunţat liberalism al doctrinei reformate, pentru care apoi ediţiunea cea nouă din 1580—1581 a fost supusă unei riguróse censuri bisericescĭ, ér lui Coresi i-s'au dat ca colaboratorĭ învĕţaţii preoţĭ dela biserica sf. Nicolae din Scheii Braşovului „popŭ Iane şi popa Mihai“.

Incă câte-va cuvinte ca încheiere-conclusiune.

Cred, că nu e o aserţiune riscată, admiţênd, că „Şerban diiac“, culegĕtorul-tipograf al Paliei de Orăştiă 1582, menţionat în prologul cărţii ca *„mare meşter al tiparelor“*, este identic cu Şerban, fiiul diaconului Coresi, cunoscut ca tipăritor al Liturghierului slavonesc tipărit la Braşov în 1588.

„Meşter învĕţat“ e şi atributul diaconului Coresi după cuvintele judeţului Lukas Hirscher în predoslovia Evangheliei cu învĕţătură din 1581.

Acestea sunt cuvintele, în carĭ putem şi noi reasuma valórea diaconului Coresi ca tipograf şi ca cărturar, ca om al literelor şi al condiului.

Ce a fost aşa-déră diaconul Coresi, scriitor séu tipograf?

Şi una şi alta.

A fost în primul rênd „meşter învĕţat“ ca tipograf după mărturia categorică a contimporanilor, întocmai precum a fost „mare meşter a tiparelor“ fiiul şi în acelaşĭ timp discipolul sĕu, Şerban.

Că după raporturile culturale-literare din acele vremurĭ la Românĭ, Coresi a fost „meşter învĕţat“ şi ca scriitor, ca copist-corector al vechei nóstre literaturĭ române bisericescĭ în sensul stabilit în cele premergĕtóre, — cel mai „învĕţat meşter“ între antecesorii şi contimporanii sĕi cărturarĭ românĭ, avênd esclusiv meritul de-a fi primul întemeietor al limbei nóstre literare de adĭ, acésta cred, că resultă cu destulă evidenţă din acest mic capitol de istoriă literară, — un mic tablou cultural din epoca primelor începuturĭ de literatură cultă naţională la Românĭ.

N'am voit sĕ fac nicĭ panegiricul, nicĭ rechisitorul diaconului Coresi, ci „cetind, bine sĕ socotiţĭ, că veţĭ vedea înşi-vĕ, că e cu adevĕr“.

Nicolae Sulică.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCIRILE DILEI.

— 2 (15) Octomvrie.

Şcólele lui Wlassics. O fóie guvernamentală atrage de pe acum atenţiunea nouei diete asupra afacerei cu cele o *miie de şcóle* poporale de stat, carĭ s'au plănuit a-se face drept amintire a mileniului. In decurs de patru anĭ Wlassics a înfiinţat deja *600 şcóle poporale de stat.* In cei din urmă doi anĭ s'au înfiinţat 247 şcóle în 202 comune, dintre carĭ: 60 de şcóle în comune curat maghiare, 142 şcóle în comune mixte séu locuite de-o singură naţionalitate (nemaghiară) şi 29 şcóle în comune, carĭ nu au şcóle. S'au sistemisat 478 posturĭ de învĕţătorĭ. A mai rĕmas aşa-dér înfiinţarea a 400 şcóle de stat, ca sĕ se împlinéscă miia. De sigur, că din restul de 400, cel puţin 200 vor fi şcóle confesionale nemaghiare, pe carĭ Wlassics le va preface în şcóle de stat, cum s'a întêmplat şi pănă acum. Şi aşa tot înainte, pe spatele naţionalităţilor şi în detrimentul învĕţământului confesional va progresa maghiarisarea.

Dela Asociaţiune. Cetim în „Tel. Rom.“: Joi în 10 Octomvrie a ţinut comitetul central al „Asociaţiunei“ prima şedinţă sub conducerea vice-presidentului, d-l Iosif St. *Şuluţiu*, în care s'a decis esecutarea concluselor aduse în adunarea generală ultimă. S'a adus la cunoscinţă în acea şedinţă notificarea d-lui *Ales. Mocsonyi*, că la acéstă şedinţă n'a putut lua parte, dér în decursul lunei Octomvrie va veni la Sibiiu sĕ conducă însuşĭ şedinţa proximă a comitetului. Prim-secretarul Dr. Diaconovich a fost însărcinat a scrie istoricul „Asociaţiunii“ în o broşură de estensiunea celor din biblioteca poporală. D-şóra Sofia Condemin donézĕ pentru fondul casei naţionale premiul obţinut la petrecerea poporală pentru costumul românesc, ce l'a purtat. Tot atuncĭ s'a angajat ca profesóră pentru instruarea în musica vocală şi cântărĭ la şcóla de fete d-şóra *Elena Cunţan*, absolventă a academiei regale pentru musică din Berlin.

Parastas. Sâmbăta trecută s'a oficiat — după-cum scrie „F. D.“ — în biserica S. Ioan din Caransebeş un parastas pentru odihna sufletului regretatului F. M. L. cavaler de Seracin. La parastasul oficiat de d-l protopresbiter A. Ghidiu, asistat de preoţii localĭ Stoian şi Buru, a fost de faţă vĕduva generalului şi numĕroşĭ stimătorĭ ai repausatului.

Dela manevrele române. Regele Carol a visitat în ḑiua de 30 Septemvrie diferite instituţiunĭ din Rîmnicul-Sărat. La 11 óre a. m. sosesce principesa Maria, îmbrăcată în uniformă de colonel de roşiorĭ, cu decoraţii pe piept. La 12.15 începe defilarea, care a oferit un superb spectacol. In fruntea trupelor era generalul Băicoianu, comandantul corpului III de armată. Principesa Maria a defilat în fruntea regim. 4 de roşiorĭ din Bârlad. Entusiasmul a fost la culme, publicul aplaudézĕ şi o primesce pe principesa cu urale entusiaste. După defilare Regele Carol timp de o óră şi-a espus părerile asupra manevrelor şi s'a declarat fórte mulţumit cu reuşita lor.

„Emke“. Comitetul „Kulturegyletului“ din Cluşiŭ şi-a ţinut în ḑiua de 12 Octom. şedinţa lunară sub preşedinţa contelui Béldi. Cassierul general, Merza Lajos, a raportat despre starea cassei. In luna Septemvrie au încassat 14.240 coróne (12.841 în numĕrar). Averea societăţii în ḑiua de 30 Septemvrie a fost de 2.735,900 coróne. Adunarea generală se va ţine la 10 Nov. în Cluşiŭ, ér cea de anul viitor în Aiud în ḑiua de Rusalii.

Virchov. Savantul profesor Vichov din Berlin şi-a serbat în ḑiua de 13 Oct. aniversarea a 80-a a nascerii sale. La acéstă serbare au participat delegaţĭ aprópe dela tóte universităţile europene.

Cărţĭ rituale orientale traduse în limba maghiară. Am amintit deja, că episcopul rutean din Muncaciu a însărcinat pe vicarul séu Lengyel din Hajdu-Dorogh, sĕ traducă cărţile bisericescĭ din limba ruséscă în limba maghiară. Liturghia fiind deja tradusă, ne permitem a cita un text din ea. De esemplu „Uşile, uşile cu înţelepciune, sĕ luăm aminte“ în liturghia maghiară sună: „Az ajtókat, az ajtókat, bölcseséggel figyelmezzünk“. Frumos de tot.

Teatru german. Mâne, Miercurĭ, se va representa, cu d-şóră *Agata Bârsescu* ca óspe, drama lui Wilbrandt în trei acte, „*Die Tochter des Herrn Fabricius*“.

Alegerea din cercul Betleanului. Despre alegerea din cercul Betleanului (comit. Solnoc-Dăbâca) primim o corespondenţă din care estragem următórele: „Alegerea s'a făcut într'o ḑi de Miercurĭ; unicul candidat contele Bethlen Balint a fost proclamat ales. La alegere au luat parte, durere, şi câţi-va preoţĭ românĭ, între carĭ amintesc pe: S. Popanu din Figa, Procopiu Motentanu din Arpasteu, Ioan Mititeanu din Cociu, Elie Gordon din Bidin, Andreiŭ Olteanu şi Mureşan, carĭ toţĭ au luat parte şi la banchetul dat de conte. A mai fost şi Cocian, care nu s'a sfiit sĕ ţină un toast plin de linguşirĭ la adresa şovinismului maghiar intolerant. Étă un preot, care trăesce din prescura românéscă şi care nesocotesce poporul sĕu şi-şĭ bate joc de el, numai ca sĕ capete ajutor dela stăpânire. Ca el şi cei-lalţĭ participanţĭ la banchet s'au uitat de sine şi s'au degradat fără genă, numai ca sĕ-şĭ pótă primi rĕsplata de bunĭ „hazafi“ („patrioţĭ“) — „*tirgariul*“.

Deputaţii slovacĭ încă nicĭ n'au întrat în parlament şi au devenit deja ţinta zeflemelelor şi ameninţărilor prin foile maghiare. Aşa ḑiarul umoristic „Kakas Márton“ într'o poesiă satirică îi avertiséză sĕ nu se lege de „naţiune“, căcĭ déca braţul maghiar va lovi între ei, vor fi sdrobiţĭ aşa, că nicĭ un „drotar“ din lume nu-i va mai puté lega. Ḑiarul maghiar îi sfătuesce decĭ sĕ nu se atingă de leul, ce dórme. La alt loc însĕ acelaşĭ ḑiar, cuprins de-o presimţire tragică, îşĭ aduce aminte de proverbul, care ḑice: „Sĕ nu găzduiescĭ pe Slovac, căcĭ te va scóte din casă“, şi-l travestesce aşa: „Sĕ nu dai Slovacului mandat, căcĭ te va scóte din cameră“.

Despre archiducesa Elisabeta, fiica fostului moştenitor de tron Rudolf, se comunică următórele din Viena: Archiducesa *Elisabeta* a făcut cunoscinţă cu prinţul *Otto Windischgraetz* înainte cu doi anĭ la un bal de curte. Deja la prima întêlnire prinţul Otto a făcut o mare impresiă asupra ei. De atuncĭ începênd, archiducesa a învitat pe prinţ la tóte seratele intime în apartamentele sale dela palat. Cei dela curte ar fi voit mai bucuros, déca archiducesa s'ar fi măritat după prinţul *Robert* de Würtemberg, unul din cei mai frumoşĭ bărbaţĭ, dér archiducesa nicĭ că voia sĕ audă de el. In fine archiducesa a declarat, că séu va fi soţia prinţului Windischgraetz, séu a nimĕrui. De atuncĭ archiducesa nu s'a liniştit un moment şi a mişcat, cum se ḑice, tóte pietrile, ca sĕ-şĭ impună voinţa. După-ce şi-a pregătit bine planul, s'a dus la Majestatea Sa, care o adorézĕ, şi s'a rugat atâta, până-ce a primit învoirea la acésta căsătoriă romantică. Archiducesa, peste tot e fórte obstinată. Ceea-ce 'şĭ propune odată, trebue sĕ se şi realiseze. Vara trecută aflându-se în Traunkirchen îi veni gustul sĕ plece la Viena c'un tren separat. Mareşalul ei o făcu atentă, că aşa ceva nu se póte esecuta uşor. Atuncĭ archiducesa mâniându-se ḑise: „Sunt eu archiducesă orĭ ba? Déca, sunt, momentan sĕ împlinescĭ ce-ţĭ poruncesc“ — şi contele *Bellegarde* fu silit sĕ i împlinéscă pretensiunea. Archiducesa vorbesce escelent limbile englesă şi francesă; e de statură înaltă şi sveltă.

Din Bucovina. Ḑiarul „Buk. Journal“ în numĕrul sĕu dela 13 Octomvrie publică textul ordinului preşedintelui ţĕrii adresat cu data de 23 Ianuarie 1849 corpului didactic al studiilor filosofice din Cernăuţĭ, relativ la întroducerea limbei române ca obiect în institutul filosofic, cum se numia pe atuncĭ gimnasiul. Étă în traducere numitul ordin: Nr. 239 Conform rescriptului ministrului de instrucţiune cu data 26 l. tr. Nr. 8306. Majestatea Sa c. r. prin resoluţia prea înaltă dela 20 l. tr. a încuviinţat propunerea acelui minister relativ la înfiinţarea unei catedre pentru limba şi literatura moldovenéscă (aşa se numia atuncĭ l. română-Red.) la institutul filosofic (astăḑĭ gimnasiul I de stat) din Cernăuţĭ cu un salar de 600 fl.“ — Intr'un alt ordin al presidiului cu data de 30 Martie 1850, Nr. 3289 se ḑice: „Majestatea Sa c. r. cu pré înalta resoluţiă dela 27 l. tr. a binevoit a numi profesor al limbei şi literaturei române la gimnasiul superior din Cernăuţĭ pe suplinitorul acestui obiect, *Aron Pumnul*, cu un salar anual de şése sute fiorinĭ“.

Nou abonament
la
Gazeta Transilvaniei.

Cu 1 Octomvrie st. v. 1901

s'a deschie nou abonament, la care învităm pe toţĭ amicii şi sprijinitorii fóiei nóstre.

Preţul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: pe un an 24 coróne; pe şése lunĭ 12 coróne; pe trei lunĭ 6 coróne; pe o lună 2 coróne.

Pentru România şi strĕinătate: pe un an 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 francĭ, pe trei lunĭ 10 francĭ, pe o lună fr. 3.50

Abonarea se póte face mai uşor prin *mandate postale.*

Administraţiunea.

Sĕ se reînfiinţeze

societatea „Salba“ a teologilor din Budapesta.

In literatura germană şi francesă apar ḑi cu ḑi opere edificătóre destinate a contrabalansa efectul ruinător al scrierilor ateiste şi pornografice, propagate de duşmanii credinţei.

Asemenea opere se traduc şi în alte limbĭ şi se respândesc în popor.

In privinţa acésta este interesant a urmări activitatea societăţilor literare, ce esistă în Ungaria în fie-care seminar teologic. Aicĭ în fie care an vedem, cum candidaţii de preoţĭ în órele libere se îndeletnicesc cu traducerea vr'unei lucrărĭ mai importante, scrisă într'o limbă universală, ér la sfîrşitul anului se presentă pe piaţa bibliografică cu rodul ostenelelor lor.

In România însuşĭ I. P. S. Sa Metropolitul primat, un adênc cunoscĕtor al literaturei teologice, a publicat în traducere românéscă mai multe lucrărĭ voluminóse de ale scriitorilor eclesiasticĭ francesĭ şi nu de mult am avut ocasiune a saluta renumita carte „*Isus Chistos*“ de celebrul scritor francez, părintele *Didon*, în traducere românéscă făcută de decanul facultăţii teologice din Bucurescĭ Dr. *Chiricescu* şi economul C. *Nazarie*.

La Românii de dincóce de Carpaţĭ primele începuturĭ pe acest teren le-a făcut societatea „Salba“ a teologilor românĭ din institutul „S. Barbraa“ din Viena, care a publicat „Fabiola“ de cardinalul Wiseman şi „Catechismul“ lui Deharbe în traducere românéscă.

Dela 1873 încóce, teologii românĭ, fiind permutaţĭ din Viena la seminarul central din Budapesta, societatea „Salba“ a fost desfiinţată, sub cunoscutul pretext invocat de atâtea orĭ cu ocasiunea desfiinţărilor societăţilor românescĭ. Teologii românĭ din Budapesta, 15 la numĕr, astăḑĭ nu se pot cultiva în limba maternă, în care au sĕ predice cuvêntul lui Dumneḑeu.

Cu tóte acestea însĕ, un numĕr de teologĭ s'au pus pe lucru şi deşi nu aveau o societate constituită, în órele lor libere au lucrat la traducerea cărţii „Mama Sfântului Augustin“ de Bougaud. Cu acéstă carte, eşită de sub tipar acum de curênd prin îngrijirea profesorului Dr. E. Daianu, fost odinióră seminarist în Budapesta, s'a oferit publicului român o lectură edificătóre şi ieftină. Ea tratézĕ despre Monica, mama model a acelui sfânt, care în biserica apuséna este numit „Sf. Augustin“, ér în biserica orientală „Fericitul Augustin“, în amêndouĕ bisericele însĕ este venerat de-opotrivă, ca unul dintre cei mai luminaţĭ filosofĭ ai creştinismului, după cum o dovedesc atâtea scrierĭ, carĭ se ocupă cu apreciarea lui şi după cum o dovedesce în special la noi, Românii, interesanta conferinţă a profesorului laic V. *Arion*, ţinută la seminariul central din Bucurescĭ, în ḑiua de 30 Ianuarie 1898, şi în care face marĭ elogii filosofiei acestui sfânt séu fericit părinte *).

Apariţia acestei cărţĭ ne sugerézĕ idea a cere dela factorii competenţĭ, sĕ stărue, ca societatea „Salba“ a teologilor românĭ din seminariul central din Budapesta sĕ se reînfiinţeze, ca astfel teologii, carĭ fiind internĭ nu pot participa la lucrările societăţii „Petru Maior“, sĕ aibă teren, unde sĕ se pótă cultiva în limba românéscă.

Credem, că rectorul actual al seminariului nu se va lăsa a fi influinţat de gărgăunii şovinismului şi va acorda teologilor românĭ drepturile lor.

Oniţă.

NECROLOG. In Făgăraş a încetat din viaţă în 11 Octomvrie în al 64-lea an al etăţii **Ioan Cepeş**, candidat de advocat. Rĕmăşiţele pământescĭ ale rĕposatului s'au dus spre odihnă vecinică în cimiteriul bisericei gr. cat. din Făgăraş, Sâmbătă în 12 Octomvrie a. c. la 2 óre p. m.

SCIRI ULTIME.

Bucurescĭ, 14 Octomvrie. Erĭ, Duminecă, s'a ţinut la Varna un mare meeting de protestare contra cruḑimilor Turcilor. — Ḑiarul „Kölnische Zeitung“ află, că domnesce o frămêntare fórte mare între musulmanii din Muntenegru, din causă, că creştinii muntenegrenĭ au răpit şi au luat de neveste patru fete turce din Podgoriţa. — O telegramă sosită la Viena din Monastir (Macedonia) spune că vice-consulul frances de acolo ieşind dintr'o cafenea, a fost atacat de 5 soldaţĭ turcĭ, carĭ l'au insultat şi au încercat sĕ-l rănéscă. Gendarmii, carĭ au alergat în ajutorul vice-consulului, au desarmat pe soldaţĭ şi i-au arestat. Soldaţii vor fi daţĭ în judecată. Comandantul militar s'a dus la vice-consulul Franciei şi i-a presintat scuse.

Roma, 14 Octomvrie. Regele *Victor Emanuel* va face prima sa visită în streinătate la curtea ruséscă. Călĕtoria se va face cât mai curênd. Regele va fi însoţit de ministru-preşedinte *Zanardelli* şi de generalul *Ponza di Vaglia*. Se vorbesce, că principele Nichita încă se va afla pe atuncĭ la Ţarul.

Viena, 15 Octomvrie. Erĭ séra s'a ţinut l'a Schönbrunn logodna archiducesei Elisabeta cu principele Windischgrätz. Maj. Sa a închinat în sănĕtatea logodnicilor.

Belgrad, 15 Octomvrie. Scupştina şi noul senat au fost convocate pe ḑiua de erĭ.

Literatură.

„*Caractere morale*, esemple şi sentinţe culese din istoriile şi literaturile popórelor vechĭ şi moderne“ de *Ioan Popea*, profesor. Cetitorul află în acéstă carte (de aprópe 400 pag.) o comóră nespus de preţiósă de învĕţăturĭ, de mângăierĭ, de însufleţirĭ spre tot ce e moral, nobil şi frumos. Preţul cor. 2.50 (cu posta cor. 2.70.) Pentru România 3 Lei, la care este a se adauge şi portul postal.

*) Vedĭ „Biserica Ortodoxă Română“, anul XXII Nr. 1.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureşianu.**
Reductor responsabil: **Traian H. Pop.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dela „Tipografia A. Mureşianu“ din Braşov, se pot procura următórele cărţi:

(La cărţile aicĭ înşirate este a se mai adauge pe lângă portul postal arĕtat, încă 25 banĭ pentru recomandaţie.)

Scrieri istorice.

Memorii din 1848—49 de *Vas. Moldovan*, fost prefect al Legiunei III în 1848—49. Preţul cor. 1 (cu posta cor. 1.10)

„Colonel David baron Urs de Margina la Solferino şi Lissa“, interesanta şi eminenta conferenţă, ce a ţinut'o d-nul colonel c. şi r. *Francisc Rieger* în reuniunile militare dela Braşov şi Sibiiu. Broşura conţine şi două portrete bine reuşite ale baronului Urs, unul din anii de mai înainte, când încă era major, ér altul din timpul mai recent; mai conţine şi o hartă a Lissei, cum şi ilustraţiunea mormêntului eroului nostru. Preţul 80 b. (plus 6 b. porto.)

„Téra nóstră“. Descrierea părţilor Ardealului dela Mureş spre miadă-di şi valea Murĕşului, de *Silvestru Moldovan*, — e o scriere unică în felul sĕu, atât de călduros apreţiată de întréga ţiaristică română. Cu deosebire din bibliotecile poporale ea n'ar trebui sĕ lipséscă. Preţul cor. 2 (cu posta cor. 2.20.)

„Pintea Vitézul“, tradiţiunĭ, legende şi schiţe istorice, de *Ioan Pop-Reteganul*. Cea mai completă scriere despre eroul Pintea. În ea se cuprind fórte interesante tradiţiunĭ şi istorisirĭ din tóte părţile, pe unde a umblat Pintea. Preţul 40 b. (cu posta 46 b.)

„Românul in sat şi la óste“. Acesta este titlul unei nouĕ cărticele, ce d-l *Ioan Pop Reteganul*, cunoscutul şi meritatul nostru scriitor poporal, a dat literaturei române. Preţul 20 b., cu posta 26 b.

„David Almăşianu“, schiţe biografice de *Ioan Popea*. Broşura acésta, presentă şi multe momente de însemnătate istorică. Preţul 60 b. (cu posta 66 b.)

„Reflexiunĭ fugitive“ la cap. I din cartea lui Dr. Réthi László întitulat „Az oláh nyelv és nemzet megalakulàsa“, scrisă de Arghirobarb. Preţul 40 banĭ. (+ 56 p.)

Viaţa şi operile lui Andreiŭ Mureşianu, studiu istoric-literar de Ioan Raţiu, prof. ord. la preparandia din Blaşiŭ. Preţul 2 cor.. plus porto 10 banĭ. Venitul curat al acestui op se va contribui la formarea unui fond pentru Internatul preparand al din Blaşiŭ.

„Pentru memoria lui Avram Iancu“, apelul dat cătră ministerul de interne D. Perczel prin d l Dr. Amos *Frâncu* în causa fondului pentru monumentul lui Iancu. Preţul este 1 corónă. In România 2 lei plus 5 banĭ porto.

Lupta pentru drept de Dr. Rudolf de Ihering traducere de Teodor V. Păcăţian. Preţul 2 cor. (+ 10 b. porto).

„Ţĕranul român şi ungur din Ardeal“, studiu psihologic poporal de I. *Paul*. Preţul 1 cor. (+ 5 b. porto).

Mănăstirea Putna în Bucovina de Iraclie *Porumbescu*. Preţul 20 b. (+ 3 b. porto.)

Cărţi pentru comercianţi

şi funcţionarĭ de bancă:

Introducere în contabilitate şi contabilitatea în partidă simplă, de I. C. Panţu. O carte bună pentru a învĕţa cu uşurinţă contabilitatea Paginĭ I—VIII + 213. Preţul 2 cor. (+ 20 b. p.)

„Curs complet de corespondenţa comercială“ de *I. C. Panţu*. Conţine modele de circulare, scrisorĭ de informaţiunĭ, recomandaţiunĭ şi acreditive; scrisorĭ în comerciul cu mărfurĭ, comisiune şi espediţiune; cestiunĭ cambiale, afacerĭ cu efecte, monede, cupóne etc. Preţul 3 cor. 20 b. (+ 20 b. p.)

Un capitol din ***Contabilitatea dublă*** de *I. C. Panţu*. Tractézĕ principiile contabilităţii duple ilustrate cu diferite esemple. Preţul 1 cor. (+ 10 b. p.)

Al doilea capitol din contabilitatea dublă, de *I. C. Panţu*. Acéstă broşură conţine: *afacerile de credit cambial şi afacerile de bancă*. Preţul broş. 2 coróne (+ 10 banĭ porto).

Procent, Promil, Interese şi Teoria conturilor curente de *I. C. Panţu*. Arată calcularea intereselor pe anĭ, pe lunĭ şi pe dile într'un mod practic; sunt mai multe esemple esplicate amĕnunţit. Preţul 80 b. (+ 10 b. porto.)

Cursul la bursa din Viena.

Din 14 Octomvre n. 1901.

Renta ung. de aur 4%.	118.80
Renta de coróne ung. 4%. . . .	92.85
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½% .	121 35
Impr. căil. fer. ung. în argint. 4½%	100.—
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	119.25
Bonurĭ rurale ungare 4%	92 36
Bonurĭ rurale croate-slavone . . .	93.30
Impr. ung. cu premii	178.—
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Seghedin .	144.10
Renta de argint austr.	98.55
Renta de hârtie austr.	98.45
Renta de aur austr.	118.75
Losurĭ din 1860.	138.75
Acţii de-ale Băncei austro-ungară .	16.33
Acţii de-ale Băncei ung. de credit.	627.—
Acţii de-ale Băncei austr. de credit.	618.50
Napoleondorĭ.	19.02
Mărcĭ imperiale germane	117.25
London vista	238 97½
Paris vista	95.07½
Rente de coróne austr. 4% . . .	95.50
Note italiene	—.—

Cursul pieţei Braşov.

Din 15 Octomvre n. 1901.

Bancnota rom.	Cump.	18.94	Vênd.	18.96
Argint român.	Cump.	18.30	Vênd.	18.64
Napoleond'orĭ.	Cump.	19.—	Vênd.	19.04
Galbenĭ	Cump.	11.30	Vênd.	11.40
Ruble Rusescĭ	Cump.	126½	Vênd.	127½
Mărcĭ germane	Cump.	58.50	Vênd.	—.—
Lire turcescĭ	Cump.	10.72	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		100.—	Vênd.	101. —

!!Preţurĭ ieftine şi serviciu prompt!!

Vêndare multă, câştig puţin.

Ne luăm voie a aduce la cunoscinţa Onor. public, că
am deschis în piaţa din loc
Şirul florilor nr. 13, (mai nainte Brüder Zeidner)
în edificiul poliţiei, un

Magazin de confecţiunĭ de dame.

Cunoscinţe eminente în acésta branşă, fonduri suficiente, şi relaţiunĭ cu cei mai marĭ fabricanţĭ din ţéră şi streinătate ne pun în plăcută posiţie de a satisface pe deplin tuturor cerinţelor.

Vom ţiné un **asortiment bogat de Jachete** pentru **copii, fetiţe şi dame, Paletots, Pelerine, Capes** etc. şi sperăm, că vom câştiga încrederea on. clientele, prin o croitură elegantă ireproşabilă, precum şi **cu preţurĭ ieftine**.

Comunicând on. public, că numai mărfurĭ de prima calitate punem în vêndare, ne rugăm se fim sprijiniţĭ în noua întreprindere.

Cu tótă stima

Depner & Roth.

!!Numai noutăţi!!

Confecţiunĭ de dame.

Sz. 10506—1901.
tlkvi.

Arverési hirdetményi kivonat.

A fogarasi kir. jár.-bíróság mint tlkvi hatóság közhirré teszi, hog „Concordia“ részvény-társaság végrehajtatónak, Jurcovan Dénes Ev végrehajtást szenvedő elleni 677 kor. tőkekövetelés s járulékai iránt végrehajtási ügyében a brassói kir. törvényszék (a fogarasi kir. járásbíróság területén fekvő a dragusi 310. sz. tjkvben Balia György a Jakabé Balia Mózes a Jakabé, Balia Aszinefta a Jakabé, Balia Magdalina szül Jurcován, Jurcován Dénes Eva nevén álló A † 768, 769 hrsz. ingtlra 356 k 1334/2, 1335 hrsz. ingatlanra 34 kor. 5872 hrsz. ingatlanra 08 kor

1962	„	„	06	„	6027	„	„	34 „
2277	„	„	06	„	6999	„	„	10 „
2988	„	„	04	„	7059	„	„	08 „
3016	„	„	10	„	7190	„	„	10 „
3302	„	„	30	„	7346	„	„	06 „
3334	„	„	28	„	7793/2	„	„	04 „
3336	„	„	52	„	7802/2	„	„	10 „
3970	„	„	40	„	7802/3	„	„	06 „
4070	„	„	18	„	8475, 8476	„	„	24 „
4546/2	„	„	18	„	8885/2	„	„	04 „
4551	„	„	22	„	8962/1	„	„	05 „
4553	„	„	12	„	9209	„	„	62 „
4640	„	„	12	„	9378/165	„	„	08 „
5364	„	„	30	„	9378/326	„	„	06 „
5841	„	„	38	„	9378/761	„	„	04 „

koronában, a drágusi 466 sz. tljkvben Balia György a Jakabé, Balia Mózes a Jakabé, Balia Aszinefta a Jakabé, Trimbitiás Eva szül. Balia Bolován Vasilie Augusztin, özv. Balia Naftanaila, Magdalena Jurcován Dénes Eva nevén álló A † 2357—2359 hrsz. ingatlanra 278 kor., 2465—2467 hrsz. ingatlanra 01 kor., 3347, 3348 hrsz. ingatl. 28 kor., 7802/4 7803/3, 7804/3 hrsz. ingatl. 18 kor., 9287—9295 hrsz ingatl. 34 kor., a drágusi 579 sz. tljkvben Balia János a Sámuelé, Balia Ilyés a Samuelé, Balia Mária a Sámuelé, Trimbitias Eva szl. Balia, Balia György a Jakabé, Balia Mózes a Jakabé, Balia Aszinefta a Jakabé, Rogozea Miklós a Miklósé, Bolován Vaszilie Augusztin, Jurcován Dénes Eva, Muntean Zevedeni nevén álló A † 5353—5356 hrsz. ingatlanra 34 kor., 5873, 5874 hrsz. ingatl. 14 koronában ezennel megállapitott kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok **1901 évi November hó 27-ik napjának délelőtt 9 órakor** Dragus községében megtartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881 évi LX. t. cz. 42. §-ban jelzett árfolyammal számitott és az 1881. évi November hó 1-én 3333. sz. alatt kelt igazságügy miniszteri rendelet 8-ik §-ban kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881: LX. törv. cz. 170-ik §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Fogarason, 1901 évi augusztus hó 23-án.

A. kir. jbiroság mint tkvi hatóság.

Schupiter,
kir. albiró.

281,1—1.

Plecarea şi sosirea trenurilor de stat reg. ung. în Braşov.

Valabil din 1 Octomrrie st. n. 1901.

Plecarea trenurilor din Braşov.

Dela Braşov la Budapesta:

I. Trenul mixt la óra 5·8 min. dimin.
II. Tr. accel. (peste Clusiu) la ó. 2·45 m. p. m.
III. Trenul de pers. la óra 7·48 min. séra.

Dela Braşov la Bucurescĭ:

I. Trenul de persóne la óra 3·55 m. dim.
II. Trenul mixt la órele 11·40 a. m.
III. Tr. mixt, la óra 6·55 min. séra.
IV. Trenul accel. la óra 2·19 min. p. m. (ce vine pe la Clusiu).

Dela Braşov la Kezdi Oşorheiu:

I. Trenul de pers. la óra 5·19 min. dim. (are legătură cu Tusnad la óra 9.1?, cu Ciuc Szereda, la óra 10.46 min. a. m.
II. Trenul mixt la óra 8·50 min. a. m.
III. Trenul de pers. la óra 3·15 m. p. m. (are legătură cu linia Tusnad-Ciuc-Szereda).

Dela Braşov la Zêrnescĭ (gar. Bartolomeiu).

I. Trenul mixt la óra 9·2 min. a. m.
II. Trenul mixt la óra 5·26 min. p. m.

Dela Braşov la Ciuc-Gyimes:

I. Trenul de pers. la óra 5·19 min. dim.
II. Trenul mixt la óra 8·50 min. a. m.
III. Trenul de pers. la óra 3·15 min. p. m.

Sosirea trenurilor în Braşov:

Dela Budapesta la Braşov:

I. Trenul de persóne la óra 8 dim.
II. Tr. accel. peste Clusiŭ la ó. 2·9 m. p. m.
III. Trenul mixt la óra 10·25 min. séra.

Dela Bucurescĭ la Braşov:

I. Trenul accel. la óra 2·18 min. p. m.
II. Trenul mixt, la óra 9·27 min. p. m.
III. Trenul pers., la óra 5.— m. p. m.
IV. Tren de pers. la óra 7.55 min. dim. (care circulă numai Vinerea dela Predeal).

Dela Kezd-Oşorheiu la Braşov:

I. Trenul de persóne la óra 8·25 m. dim. (are legătură cu St.-Georgiu, Ciuc-Sereda óra 8·20
II. Trenul de pers. la óra 1·53 m. p. m. (are leg. dela Ciuc-Gyimes la 5.17 dim).
III. Trenul mixt, la óra 6·50 m. séra (are legătură dela Palanca la 8.54 dim.).

Dela Zêrnescĭ la Braşov (gar. Bartolomeiu)

I. Trenul mixt la óra 7·12 min. dim.
II. Trenul mixt la óra 1·17 min. p. m.

Dela Ciuc-Ghimes la Braşov:

I. Trenul de pers. la óra 8·25 m. dim.
III. Trenul de pers. la óra 1·53 m. p. m.
III. Trenul mixt la óra 6·50 min. séra

ANUNCIURI
(inserţiuni şi reclame)
sunt a se adresa subscrisei administratiunĭ. In casul publicării unui anunciu mai mult de odată se face scădĕmênt, care cresce cu cât publicarea se face mai de multe-orĭ.

Administr. „Gazetei Trans.“

Tipografia A. Mureşianu, Braşov.